

En eftermiddag i Peredelkino, maj 1978

I höstas återsåg jag Paris. Min systers andra make, Aragosja, fyllde åttio år och det blev ett stort firande. Min egen födelsedag strax därefter – åttiofem, tämligen jämnt – firade jag med en liten parisisk kärlekshistoria. Den unge mannen, aspirerande författare förstås, ringer mig fortfarande. Han vill komma till vår datja för att hälsa på. Ha! De andra kunde inte förstå det, en så gammal kvinna uppvaktad av en man som inte fyllt trettio. Att de, som vigd sitt liv åt att skapa vackra kläder i Yves Saint-Laurents ateljé, inte vet mer om skönhet än så? En kvinna som slukar livet är vacker. Och det som är vackert gör människor förälskade. Så är det, och har varit i alla tider. De borde förstå det, de där som arbetar med skönhet.

Vi hade roliga samtal, Saint-Laurent och jag. De är väldigt framgångsrika där borta. Deras presenter når mig med tejpbiten försiktigt lossad av någon tullkontrollant. Jag föreställer mig tjänstemannen ömsint lutad över paketet. Sådana kan annars inte drömma om att få vidröra så underbart vackert papper. Det frasar under fingrarna, lätt som fjärilsvingar – vi sparar det nog. Och inne i det sköra florets mitt finns

parfymer och sidenscarfes och andra vackra ting som mina vänners franska värld tycks svämma över av. Jag är förstås en god kommunist, så som det anstår en människa här i landet, men kroppen min är nog fortfarande rätt borgerlig ... *La vie, il faut la vivre jusqu'au mort.*

Jag är förresten glad att min syster träffade denne Aragon till slut. Det blev en varaktig kärlek och hon fick ett skrivande liv där borta. Hon fick växa och skapa utan att behöva kämpa så för sin sak. Hon anses tydligen ha varit en väldigt skicklig författare. En som skrev om riktiga saker.

För den som skriver utan att ha något att säga kan aldrig bli riktigt stor. Det tycker jag, och därför har jag själv varit sparsam med orden, medan andra har vräkt sig i dem. Sedan blev förstås problemet att det som ville bli sagt inte fick sägas, inte kunde skrivas. Att Elsa gav sig av räddade henne nog, så här sett i efterhand.

Min lillasyster, tänk! Att det blev hon som tog sig ut i världen och inte jag. Hon som var yngre och aldrig lika vacker och firad som jag när vi växte upp. Och dem hon var förälskad i valde mig i stället. Som Volodja.

Att hon bjöd in honom till mig förändrade livet för oss allihop. Och efter hans död tog jag på mig att försvara hans eftermäle. Jag skrev – gud, vilket mod jag hade på den tiden – till Stalin och påpekade vilka stora bidrag Volodja gjort till revolutionen. Jag talade inte om kärleken eller skönheten då. På så sätt är jag väl medskyldig till hur han kom att bli ihågkommen. Men alternativet hade ju varit total glömska efter hans död. Vem skriver till Partiet om kärlek? Och min roll i det hela hade man hur som helst inte velat veta av då, det kan jag garantera.

Jag vet inte vad som var värst med mig: kvinna, borgerliga rötter, judinna. Lösaktig. Tvivelaktiga personliga

förhållanden som kunde färga av sig på bilden av den store diktaren. Men nu har jag blivit gammal och jag tror att de unga ser mig som drömmen om förr.

Det är lugnt här omkring mig i vår lilla stuga i Peredelkinos författarby. Den enda som kommit hit i dag är min Vasilij som varit i stan för ett möte med förlaget. Han är väldigt entusiastisk över sin kommande bok, min Vassia. Det är härligt att se honom så. Han påminner ibland om Osia, som han kunde ha blivit om han fått leva till samma ålder. På så vis är väl min sista man, om man ska vara krass, lik min första.

Bordet står ännu uppdukad med rester från vår måltid. Några bitar korv och gurka, vatten i karaff. Nu har han dragit sig tillbaka för att arbeta. Jag har tagit fram skrivpapper och penna och jag är redo. Nu är jag i mitt långa efteråt.

För det är mer än sextio år sedan Volodja kom till mig och ändå känns det som i går. Med sådan brådska tvingade han sig in i mitt liv att något av oss måste finnas kvar även när jag inte längre är här. Jag vill skriva om den första tiden. När vi var unga och drömde om framtidens kärlek som alltings princip. När kärleken skulle få styra livet mellan oss, utan rädsla eller ägandebehov. Jag vet att det är farligt att gapa alltför högt om känsliga ting. Men jag kan skriva allt och sedan kasta det i spisen om jag vill. Det är långt till kvällen, ingen söker mig här.

Petrograd 1915

Det var den sommaren jag bestämt mig för att bli ordentlig, skaffa väninnor och sluta ha ett sådant fruktansvärt begär. Kriget hade redan hunnit till sitt andra år. Vi hade inte trott att det skulle bli något, Osia och jag, så när det verkligen bröt ut var vi på semester. Först trodde vi att det handlade om någon vecka. Men snart hade det börjat glunkas: "Alla judar ska skickas till fronten!"

En vän lovade att skaffa Osia en plats vid ett automobilkompani i Petrograd. Så vi flyttade från Moskva. Men knappast tomhänta. Med pianot reste vi, och skickade sedan efter garderoberna och allt vi kunde få med godstågen till den lilla lägenheten på Zjukovskijgatan. Böckerna kom en sektion i taget: nu kom klassisk prosa, nu kom medicin, nu kom erotik och sociologi.

Vi var unga men tänkte att vi redan hade allt. Kontakter, kunskap och pengar nog att leva som vi ville. Gott omdöme: medkänsla för de fattigas umbäranden, kritik mot imperiet och förakt för kriget, som alla svärmade så för. Läsecirklar, diskussionsaftnar.

Man får minnas att detta var ett land där alla med ett ärende startade tidskrifter i stället för partier, skrev dikter i stället

för politiska program. Myndigheterna kunde förbjuda även mycket oskyldiga sammanslutningar om de bedömdes politiskt farliga, de kunde förbjuda texter eller möten efter eget skön. När vi var riktigt unga tänkte vi inte så mycket på denna ordning; den var en del av livet bara. Vilket den för övrigt också är, även om vi ett tag trodde att det förhöll sig annorlunda.

På detta vis framlevde vi våra första veckor i den kejserliga huvudstaden: uppstigning, en kopp te, läsa gårdagens tidning, ibland ett besök av vänner frampå eftermiddagen för en uppläsning eller diskussioner, annars en stunds teckning. Om jag ville ut kunde jag promenera längs kajerna till Eremitaget, gå på någon utställning, inte mer än så. Och Osia hade sina studier att tänka på. När han inte orkade läsa byggde han korthus.

Nu satt han vid skrivbordet, i färd med att bygga en tredje våning.

”Kritjevskij kanske ska få komma på middag?” frågade han utan att släppa konstruktionen med blicken. Ruter ess la sig till rätta vid sidan av hjärter knekt och spader tre.

Min mans bekant Kritjevskij förestod en strumpmanufaktur och sa inte så mycket, men han brukade alltid dyka upp när vi hade uppläsningar. Då satt han längst bak och lyssnade med spetsade öron. Jag ryckte på axlarna.

”Fanjusja då?” försökte Osia.

Fanjusja, hustrun till en av Osias affärskontakter, hade visat sig villig att umgås med mig och jag hade följt med henne på några utflykter. Till Smolnyjinstitutet för adelsdamer, där hennes dotter gick i skola, och en gång till datjorna i Tsarskoje Selo, vid tsarens sommarpalats. Hon hade ingen vidare känsla för vare sig poesi eller kärlek. Men hon var vänlig och stod ut med mina försök att vara en god väninna. För det hade jag beslutat mig att vara tacksam.

Efter det förslaget plockade Osia försiktigt upp spader nio från bordet, förde kortet långsamt till toppen av huset och lät det balansera på våning fyra varvid hela konstruktionen rasade ihop och spreds över mattan. Han suckade och höjde blicken mot köksingången för att se om hembiträdet kanske var på väg ut och kunde hjälpa honom att plocka upp. Korridoren var tyst och från köket hördes ett svagt slamrande. Han böjde sig mödosamt ned för att samla ihop den utspridda leken.

”Något roligare kan vi väl hitta på”, sa jag. Kanske kunde vi gå ut? På balett? De spelade *Svansjön* på Mariinskij, Tamara Karsavina var prima ballerina, och vi hade inte sett något intressant där sedan *Eugen Onegin*.

Innan jag kommit längre skrällde telefonen. Jag la ifrån mig boken och svarade.

”Lili? Det är Elsa.”

Min systers ljusa stämma kom sprakande genom alla mil telefontråd. Hon hade nyligen börjat umgås i moskovitiska konstnärskretsar; med ruterknektarna som målade folkliga motiv i enkla former och klara färger, och med jämna mellanrum berättade hon för mig om deras förgrundsgestalter, som hon beundrade väldigt och kanske försökte förföra också. Hemma hos en barndomsvän till oss hade hon nu träffat en poet, sa hon, som vi måste lära känna. Volodja hette han.

”Volodja vad?”

Vladimir Majakovskij, sa hon triumferande.

Den där, mindes jag, honom hade vi ju sett på Litterära klubben. Några år sedan, jubileet för Konstantin Balmont, poeten.

”Jaså, den där bråkmakaren”, sa jag. ”Som drev med den stackars Balmont på hans egen högtidsdag.”

Jag tänkte på Balmonts väluppfostrade strofer, som blivit så hyllade:

*Blott blommor, träd och blommor i strålande behag,
och mitt i detta hav av färg vår kärlek, du och jag –
Med kind mot kind försjunken och hand till smekning
böjd
vi kände med en rysning all blomsterlivets fröjd...*

”Grabben skrek att Balmonts poetiska trappsteg visserligen hade sina förtjänster men att han själv föredrog att ta hissen!”

Elsa skrattade.

Var hon kär i den posören? Hon svarade inte.

”Vad säger mamma?”

”Att jag genast ska sluta med det. Hon gillar inte Volodja. Han är ju ganska burdus, det medger jag.”

Stackars mamma, då.

”Fast han är känslig också, så sensibel... Hur som helst. Jag kan hans dikter utantill, jag memorerar dem. Hör på detta: *På själens slitna trottoar klapprar dårars klackar – hårda fraser bland hängda städer...*”

Det lät ganska obegripligt, tyckte jag. Nå, ville hon något mer än att skvallra om sin senaste förälskelse?

”Ni har väl kontakter...”

Så hon tänkte att vi skulle kunna hjälpa den där poeten? Få ut något som han kunde få en slant för? Det var kanske en tjänst vi hade kunnat göra förr, men som tiderna var...

En vän med försänkningar höll på att utforma ett arrangemang där Osia kunde tjänstgöra på ett automobilkompani i Petrograd, så att han inte längre löpte risk för fronttjänstgöring. Det skulle röra sig om lätta underhållsuppgifter, uthärdliga även för en akademiker. Men då krävdes att vi höll låg profil.

”Men Osia kan ju inte ge ut något nu”, sa jag. ”Vi försöker över huvud taget hålla en låg profil här. Om vi gapar för högt kanske man vill skicka honom till du-vet-vart.”

Min man tittade på mig med ett höjt ögonbryn över spelkorten. Jag borde inte tala om fronten, tyckte han.

”Ni känner ju massor med folk”, sa Elsa. ”Han ska till Petrograd om några veckor, Volodja. Jag säger åt honom att titta förbi er.”

Det blev tyst ett tag, någon ropade åt Elsa i andra änden, nu måste hon sluta. Vi la på.

”Han Majakovskij, du vet. Han kommer tydligen hit snart.”

”Åh. Är inte han ganska plågsam? Du får väl ta emot honom, så jag slipper.”

En sen kväll en tid efteråt. Det bultade på dörren.

”Så här sent?” väste min man från soffan, där han låg och kurerade en hosta.

Jag väntade mig att få se någon bekant, kanske Fanjusja i något ärende. Men i dörren stod en storvuxen, slätkindad yngling i svart paletå och sliten cylinderhatt. En smäcker promenadkäpp vilade i näven. Elsas bekant Volodja.

Han väntade ett ögonblick, tills det nästan blev genant, och sa sedan: ”God afton!”

Han log och munnen förfulades av en brun tandrad.

”God kväll?” sa jag.

”Kan jag få komma in ett slag?”

Jag ursäktade mig. Min man låg sjuk därinne – jag var rädd att vi inte alls var på sällskapshumör just i kväll. Men ynglingen framhärdade.

”Äsch, han kanske bara behöver muntras upp lite? Hur är det med dig, Osip Maksimovitj? Är du sjuk?”

Tystnad där inifrån. Vilket gossen borde tagit som en signal att ursäkta sig och gå, kunde jag tycka. Men han tog ingen notis om detta utan såg förhoppningsfullt på mig.

Nog var han stilig. En bestämd käklinje, en utmejslad mun – om än med dåliga tänder. En vacker ung man, på sitt sätt.

Jag tog in åsynen av honom ett slag innan jag svarade: Jaja, ett litet tag då.

”Strålände”, sa han, klev innanför dörren och såg samovaren på bordet. Vi kände ju varandra lite, tyckte han. En poesiuppläsning hade vi setts på, visst var det så? Och hade vi kanske lite te att bjuda på? Jag höllde upp.

”Det var ingen läsning, som jag minns det”, genmälde jag, ”eller i alla fall ingen du var inbjuden till. Du stormade det hela.”

Från soffan hummade Osia: ”Det var inte vidare snyggt, hördu.”

Poeten skrattade. Ja, just det. Han hade väl inte tagit i för hårt, med sin kritik av Balmonts poetiska teknik? Hur som helst ville han prata lite. Han kom ju precis från en turné, eller ja, nu senast från Kuokkala där de fått vila upp sig efter sitt senaste framträdande.

”Vi har gjort oss kända i många städer, på flera ställen stoppades uppläsningen av polisen.”

Jag kunde gissa vad han skulle säga närmast – det hade stått i tidningarna om dem, dessa futurister, som de kallade sig. De sågs som ett huliganfölje. Störde ordningen med sina ansiktsmålningar, konstiga utstyrselar och sina omoraliska anspelningar.

”Snart kommer ingen att kunna blunda för oss!”

8Poeten satte tekoppen till munnen och tömde den i ett svep, fortfarande stående mitt i rummet. Så ställde han ifrån sig koppen, grävde i fickan och tände en papyross som sedan vippade i sitt pappmunstycke när han talade. Den vassa röken från cigaretten fick mig att hosta, men det bekom honom inte.

”I Smolensk fick vi i och för sig läsa”, fortsatte han sin redogörelse för den senaste turnén, ”men de propsade på att både generalguvernören och polischefen skulle vara i lokalen.”

Åtta poliskommissarier, räknade han. Därtill sextio poliser inne i lokalen och femtio ridande poliser utanför. Vilka andra poeter hade någonsin fått ett sådant mottagande?

Jag knep ihop läpparna. Vilken självsäker typ han var ändå, denne yngling. Nu lät han en valpblick växla mellan Osia och mig: ”Ni måste läsa mig, ni som är så bildade. Elsas omdöme om er litar jag på. Det är få som kan läsa mig på riktigt.”

Osia hade lagt ifrån sig sin tidning och låg nu och tjurade med händerna knäppta över bröstet. Han suckade lågt: ”Lili läser dig säkert gärna en liten stund.”

”Jag ska”, sa jag. ”Ge mig en dikt och berätta hur man ska läsa den.”

Han räckte mig sitt häfte. ”En dikt om kriget. Intonationer här, här och här.”

Jag läste.

Det saknade inte alls kvaliteter – det var faktiskt rasande begåvat – men hans fräckhet fick mig att vämjas. Det var något i det där självmedvetna. Som om alla måste skratta åt hans skämt. Jag blev nästan generad å hans vägnar, ville rycka av honom den billiga hatten och käppen. Fast så hade väl jag också hållit på, tänkte jag, och inte alls för länge sedan dessutom; styrt ut mig och kråmat mig och krävt andras uppskattning alldeles för girigt...

”Vad tycker du?” flinade han.

”Så där.”

”Men något fanns det väl du tyckte om?” Hans ögon lyste.

Längre in i rummet vände sig Osia åt väggen och drog upp filten över öronen: Grabben borde gå sin väg.

Till slut fick jag ut honom genom dörren.

I trapphuset gav jag honom en förmaning: ”Du kanske blir vaktad av femtio eller till och med femhundra ridande poliser, men när du pratar med mig och min man vill jag att

du ska lyssna och inte vara så självgod. Och när man blir bjuden på te ska man inte dricka upp allt i ett svep, man ska sitta ned och vara hövlig mot sitt värdfolk.”

Jag stängde dörren om honom och gick tillbaka in. Från soffan såg Osia frågande på mig. Jag nickade: ”Det var ganska fina stycken ändå, trots alla hans manér.”

Det verkade som om den här typen och hans poetiska kumpaner gjorde folk irriterade vart de än kom. Hos våra föräldrar hade han försökt ställa sig in som Elsas kavaljer – mina föräldrar hade alltså nu ännu en upprorisk dotter att oroa sig för. Men Elsa var så entusiastisk. En kväll efter mötet ringde hon för att förhöra sig om hur det hela fallit ut. Hon lät sig inte avspisas utan läste för mig i telefon, vare sig jag ville höra eller inte:

Ett par svarta byxor ska jag sy mig

av sammeten i min röst.

En gul blus av tre alnar solnedgång.

Som en snobb och Don Juan ska jag glida förstrött

längs världens Nevskij, detta vräkiga stråk.

”En gul blus av tre alnar solnedgång”, njöt hon. ”Vilket språk, va. Och han har just en sådan blus, en gul!”

”Det kan jag gott tro att han har, en som hans mamma har sytt eller någon annan kvinna som inte har vett att säga nej till honom”, sa jag.

Elsa blev stött. ”Så där säger du bara för att det är mig han tycker om. Du ska alltid komma först, det jag gör är inte viktigt. Lyssna nu i stället på hans dikter, de kommer att förändra allt. Jag ska ordna en riktig läsning, så får ni höra.”

Det var kort efter att vår far gått bort. Jag var just hemkommen från begravningen. Kanske fortfarande lite öm av känslorna, fastän han varit sjuk så länge och dödsfallet varit väntat. Nu skulle vår mor leva ensam i Moskva, med Elsa fortfarande kvar i boet.

Att det ens hände var genom min systers försorg. Oanmäld stod hon, lite tufsig av resan till Petrograd, en dag i vårt trapphus och hade poeten i släptåg. Det brukliga var att folk som besökte oss berättade i förväg om de ville läsa något för oss, och att även andra vänner då inbjöds för att ta del av och diskutera verket. Det hade Elsa och hennes kavaljer inte gjort.

När vi tog deras kappor bönföll jag Elsa att inte be honom läsa. ”Varför ska vi upplåta vårt hem åt sådant skryt?”

Men hon lyssnade inte. Så fort jag hört dikten skulle jag förstå, sa hon. Hon ropade inåt lägenheten: ”Osia, kom nu. Du måste lyssna.”

Det var en liten lägenhet och mellan två av rummen hade vi hakat av dörren för att skapa utrymme. Och utan att jag riktigt visste hur det gått till stod han nu i dörröppningen, ryggen lutad mot dörrfodret. Ett kort ögonblick var det bara vi två där.

”Vad ska du läsa den här gången?” frågade jag honom.

Min första dikt om kärlek, sa han. ”Jag vill så gärna att du ska tycka om den.”

Jag, just?

Ett litet leende bara.

Jag visste inte vad jag skulle svara, så jag vände mig bort och låtsades upptagen med stolarna. Elsa satte sig bredvid mig, tog min hand och kramade den. Så kom till slut Osia, petade upp glasögonen på näsan och satte sig sedan med armarna i kors: Då så, jag lyssnar!

Volodja väntade tills han hade vår uppmärksamhet. Ur kavajens innerficka tog han fram en liten anteckningsbok. Han kastade en blick i den och stoppade sedan ned den i samma ficka. En stund var han tyst. Så lät han blicken svepa över rummet, och frågade – på prosa, inte vers – med låg, hypnotisk röst:

*Tror ni att det här är malariayra?
Det har hänt. Det var i Odessa det hände.*

Jag lyfte på huvudet. Osia lutade sig framåt på stolen. Även han lyssnade nu uppmärksamt.

Volodjas hela väsen tycktes rymmas i rösten som steg och föll, vädjade, klagade.

*Och nu
står jag
väldig och hukad i ett fönster
och smälter rutorna med min pannas hetta.
Ska denna kärlek bli som jag önskar?
Blir den
liten och ynklig eller stor som en jätte?*

Vid dessa ord var han stilla och såg tung ut.

När han läste:

*Och jag känner –
”jag” är för litet för mig.
Det finns nån inom mig som inte vill stanna.
Hallå!
Vem är det jag talar med, säg?
Mamma? Mamma!*

*Underbart sjuk är din son.
Hans hjärta står i lågor.*

– då tycktes han skyddslös.

*Han vet inte vart han ska gå härifrån
det kan du hälsa hans systrar Ljuda och Olja.
Varje ord
till och med skämt och plattityder
som skriks ut över hans förbrända läppar i kväll
kastar sig ut som nakna luder
genom fönstren på en brinnande bordell.
Man vädrar i luften –
här luktar bränt!
Nu kommer dom farande
i blänkande hjälmar!
Hallå alla brandmän
man klättrar försiktigt på ett brinnande hjärta!
Tunna efter tunna
full med tårar pumpar jag.
Jag vill klättra nerför revbenens stegpinningar.
Nu hoppar jag! Hoppar jag! Hoppar jag!
Men stegen brister.
Man kan inte hoppa från ett hjärta som brinner!*

Och vid de sista orden sträckte han på sig och tryckte handen mot väggen så att fingrarna vitnade:

*Som barn ur brinnande byggnader flyr
förkolnade siffror och ord ur mitt kranium.
Så sträcktes
skräckens händer mot skyn*

*från det brinnande däckat på Lusitania.
På uppskrämda människor
i rofyllda lägenheter
stirrar eldskenets röda ögon från himlen.
Jag står här och vrålar till kommande sekler:
jag brinner!*

På det viset fick vi höra hela ”Ett moln i byxor”, den dikt han skulle komma att bli så känd för. Direkt ur Volodjas vidöppna mun.

När orden var slut och dörröppningen tom satt han plötsligt vid bordet och bad ledigt om te. Mina fingrar skakade när jag hällde och han såg det. Jag sa ingenting.

Den som först återfick talförmågan var min man. Osia kunde bara inte förstå – kunde inte tänka sig. Denne man var en stor poet om han så inte skrev en enda rad till i sitt liv! Osia bara måste få läsa dikten igen. Och han sträckte ut handen, lyfte varsamt upp anteckningsboken och retirerade till bakre delen av rummet tills Volodja så småningom krävde boken tillbaka.

Jag stod kvar. Pinnstolen såg så liten ut under poeten som satt där med sina stora händer och sina vackra läppar mellan vilka det nu hängde en nytänd papyross. Där satt han, och vi andra tittade på honom och på dikten, och han bad bara artigt om mer te med sylt. Så öppnade han boken igen och lät sin blick landa just på mig:

”Får jag dedicera den till er? Till Lili Jurjevna Brik?”

Vi stod i det lilla köket och hämtade oss. Poeten satt kvar i salongen.

”Vad tycker du, Lilja?” viskade min man.

Jag skakade på huvudet. Denne yngling var en riktig konstnär, så mycket stod klart. ”Herregud. Har du någonsin hört någon läsa så?”

Han höll med mig. Här – för oss – hade Volodja visat upp något nytt, något innerligt och äkta. En sorts poesi som vi aldrig hört förut.

”Han måste publiceras!” Osia smällde ned tekoppen.

”Vadå, ska du ge dig på sådant nu?” Vi hade ju inte ens registrerat oss hos polisen ännu, av rädsla för att dras in i kriget. Men det där var formaliteter, tyckte han plötsligt. Det fick ordnas på något sätt. Vi gick ut igen, Osia gick rakt fram till poeten och sa: ”Hur mycket kostar det att ge ut dikten? Jag vill göra det.”

”Åhå. Låt mig höra efter.”

Volodja tog på sig hatten och gick ut. Genom fönstret såg jag honom småspringa på den dammiga trottoaren och slinka in hos tryckeriet vid gatstumpens slut. Därinne var han en kort stund, sedan fläcktes dörren upp och han uppenbarade sig på gatan igen, sprang tillbaka och en minut senare stod han återigen i vår salong.

”Hundra rubel för tusen böcker.”

Det lät mycket, men Osia lät sig inte rubbas.

”Taget! Och vad mer är”, sa han och log med hela ansiktet, ”så lovar jag dig femtio kopek per skriven rad, i evighet. Välkommen till Osip Brik, förläggare. Det är en ära att ha dig som min författare.”

Med den meningen hade Osia startat sitt förlag. Så berörd hade han blivit av det vi hört att allt som tillhörde Majakovskijs poetiska värld måste läsas. Och jag får tillstå att även jag var tagen av honom – Volodjas dikt hade något alldeles eget. Dag efter dag kom vi hem med nya böcker som

stuvades in ovanpå varandra i bokhyllorna eller travades vid sängens huvudända. Belyj, Blok, Chlebnikov, alla namn ur samma krets.

”Bara vi är vår tids ansikte”, hade futuristerna skrivit i sitt manifest tre år tidigare:

Genom oss ljuder tidens horn i ordkonsten.

Det förflutna är kvalmigt.

Släng Pusjkin, Dostojevskij, Tolstoj etc. överbord från Samtidens skepp.

Framtidens människor skulle inte låta sig begränsas av gamla tiders fadda moral eller regler. De skulle uppfinna allting på nytt. Det här pratet hade kunnat reta gallfeber på mig. Men det sades med en så pass förtjusande intelligens att det jag trott varit tecken på uppblåsthet kanske snarare var ett slags lek.

Min syster bodde över hos oss några dagar. Under den tiden sov poeten hos henne. Inför oss var de blyga; de sammanflätade händerna for snabbt isär när vi klev in i rummet, men lyssnade man utanför var det tydligt att de var vana vid varandras sällskap. Kanske såg Volodja det så, vid den här tiden? Ett nyttigt arrangemang för att bli utgiven och få umgås med sin flicka?

Efter några dagar började Elsas skola i Moskva igen och hon for hem, medan han dröjde kvar i Petrograd för besked om uppläsningsturnéns nästa anhalt. Osia frågade min syster om poeten behövde husrum hos oss, men hon skakade på huvudet, det kom inte på fråga. Nog räckte hans pengar till hotell, ändå. ”Men träffa honom igen”, sa Elsa, ”de är ganska häftiga, och det finns fler med begåvning i hans krets, fastän ingen är som han.”

Det var med viss skepsis vi tog emot poeten och snart även hans vänner. De var så yviga, ungdomen lyste om dem,

och övermodet, som jag nästan tyckte hade en air av dumdristighet över sig. Ändå så ogarderat vackert, som manlig begåvning är när den är ung, som kvinnor faller för men också ser igenom.

Som denna kväll. När de nya bekanta anlände nådde oss deras oblyga rop redan från trapphuset: "Osip Maksimovitj? Lili Jurjevna? Nu kommer era genier."

David Burljuk, Volodjas avgudade lärare från konstskolan, var äldst i kretsen, vänlig med den vuxne mannens säkerhet. De andra två var pojktigare: Kamenskij med sina ljusa lockar och Krutjnoych med de vassa kindbenen. Volodja kom i sin gula blus, som jag tyckte såg lite löjlig ut på hans raka kropp, som på en klädhängare.

Denna dag hade de med sig en metallanordning som de visade fram. "Den här lilla saken är faktiskt en hel spis."

Det var en gyllene, rund liten behållare som stod på fyra tunna ben och hade en ring högst upp som man, berättade Burljuk, kunde ställa ett stekkärl på. Köket monterades på en liten järnskiva som de lagt över den turkmenska mattan i salongen. Verktuget glänste i sin mässingsdräkt och eldslågan brusade oroväckande när den skruvades upp. Jag såg framför mig hur skivan skulle förstöra mattan när den blev varm, kanske bränna hål i den. Hushållerskan stack in huvudet i rummet och såg kritiskt på mig och den obegripliga tingesten mitt i pojkhopen. Osia tecknade urskuldande åt henne och hon drog sig tillbaka.

"Vi har redan provat den flera gånger", ville Burljuk försäkra min man. "Den är helt ofarlig. Ett resultat av modern ingenjörskonst, förbättrar eldningssäkerheten med hundratal procent. *Primus*, heter den."

Volodja la sig ned på mage bredvid de andra och manövrerade verktuget stödd på armbågarna. Maskinen fräste och

han fick parera för att inte bränna av sig ögonbrynen. Bara inte huset brinner ned, tänkte jag. Ovanpå lågan ställde de nu ytterligare en metallskiva som skulle tjäna som stekkärl.

Ur en tygduk dukade de fram lammspett. Bit efter bit halstrades köttet och delades ut till församlingen. Ljusspelet speglades mot köksmästare Volodjas släta kind, hans koncentrerade ögon med de svarta fransarna, de täta brynen. Flagor av sot la sig runt mina fötter som en solfjäder.

”Om ni står ut med matlagning på barbariskt vis?” urskuldade sig Volodja.

Jag smakade med viss skepsis. Kanske lite rå i mitten. Men min man svarade att det förstås gick utmärkt, och smickrade redskapet: ”Imponerande. Ett modernitetens under.”

Lili chérie, bad han mig sedan, kunde jag ordna fram lite vin? Naturligtvis, jag reste mig genast.

I köket satt vår hushållerska med en kopp te. Hon gjorde en ansats att resa sig, men jag hyssjade: Sitt du. Hon glodde på mig med en blick som frågade varför jag inte tog mitt ansvar som kvinna och avstyrde pojkstrecken i salongen.

Det skulle hon inte bry sig om.

Två flaskor georgiskt vin stod i svalen sedan en bjudning några veckor tidigare. Dem ställde jag på en bricka tillsammans med några glas och bar försiktigt in i rummet där männens röster sorldade.

När jag stod i dörröppningen, med brickan i famnen, var det som en tavla. Där satt de, utspridda i en cirkel runt sin lägereldsmåltid, som solkyssta i det varma ljuset från lyktor och spis. Deras blickar vändes mot mig och pratet dog bort. Där var min mans välbekanta leende. Bredvid honom: Den ljushårige Vasilij Kamenskijs lätt förvånade min, med tungspetsen som spelade längs tandraden när han tog in mig. Aleksej Krutjonych med sitt stora smil, huvudet

lutat i händerna. Burljuks bekräftande nick. Och så han. Volodja.

Och hon som blev sedd, vad var det för en? Jag såg mig själv som de måste göra: Mitt klarröda hår, min unga kropp, mitt släta ansikte. Från mina fötter och uppåt längs benen, över bröstet och upp som ett kolsyreskott i mitt huvud fanns pulsen som slog sina rusiga slag.

”Här är jag”, log jag kokett, visade fram mina flaskor och deras blickar svarade: Vi ser det, Lilja. En fantastisk syn.

Så var ögonblicket förbi. De tog att dricka, vinet kluckade och munnar smackade.

”Skriver ni?” fick jag artigt frågan av den lockige till höger om mig.

Jag skakade på huvudet. ”Inte så mycket som jag skulle vilja.”

Skulle vilja? tänkte jag sedan. Det fanns inget i mig som prompt *ville* skriva något, inte heller måla eller skapa på annat vis. Alltför mycket av det som skrevs var onödigt prål. Så länge jag inte hade något att säga kunde jag lika gärna vara tyst. För att skriva måste man först leva, så hade jag alltid tänkt. Och man måste känna sig själv. Jag kunde bara hoppas att leva tillräckligt väl för att en gång kunna skriva.

Jag tog en klunk ur mitt glas, returnerade i stället frågan. Vad skrev han själv?

”*Za-um*”, vi skriver *zaum*”, sköt Burljuk den äldre av dem in, ”och Aleksej här är en av de vassaste på det. Han finner språk från bortom orden, bortom sinnet. Sjukligt begåvat.”

Den lockige Krutjonych läste några ord för mig – skrattade och grimaserade och vände på de prövande ljuden som formade ett utdraget nonsens.

”Det är ett språk vars mening man inte kan förklara. Så därför är det fritt för den som lyssnar att tolka vad som sägs.”